

Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över rapport Underlag om lokal och regional klimatomställning

Er beteckning: M2022/01830

Sammanfattning

Länstyrelsen i Södermanlands län ser positivt på utredningens samlade förslag som bedöms öka styrningen mot Sveriges beslutade klimatmål.

Nedan lämnas synpunkter på de utredningsförslag som tydligast berör länsstyrelserna.

Kap 3. Analys av hinder och möjligheter

Länstyrelsen i Södermanlands län delar Länstyrelsen Uppsalas analys av hinder och möjligheter. Erfarenheter från regional samverkan visar att särskilt mindre kommuner har svårt att bibehålla klimatstrategiskt arbete över tid samt att ta del av projektmedel.

Kap 4. Förslag 1. Nationell samordnare för Färdplan för kommuner och regioners klimatomställning

Länstyrelsen tillstyrker förslaget att tillsätta en nationell samordnare som bygger vidare på uppdragen till Fossilfritt Sverige och Agenda 2030-samordnaren. Fossilfritt Sveriges arbetssätt med färdplaner har varit framgångsrikt och inkluderat regionala dialoger i några län/regioner, dock ej i Södermanlands län.

Det är bra att den nationella samordningen med förslaget kan tillkomma alla regioner/län lika och att kapaciteten ökar. I det arbete som nu genomförts har Fossilfritt Sverige inte haft resurser för dialoger i alla län. Vilka dialoger som genomförts har bestämts av om det funnits lokala aktörer som drivit på samverkan. Länstyrelsen menar att det är bra att det finns regioner och kommuner som vill gå före, men det är också viktigt att stödja de med mindre driv och resurser.

I utredningens förslag ingår att den nationella samordnaren leder arbetet med att ta fram en färdplan för kommuners och regioners klimatomställning. Länsstyrelsen bedömer att färdplanen kan fylla en funktion att på nationell nivå prioritera åtgärdsförslag riktade till kommuner och regioner. Det kan öka tydligheten i vilka åtgärder som ger störst effekt och effektivisera arbetet.

Länsstyrelsen vill dock särskilt trycka på att länsstyrelserna inkluderas i processen att ta fram färdplanen. Som nämns i utredningen finns i länsstyrelseinstruktionen ett uppdrag att utveckla regionala åtgärdsprogram med bred förankring för att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen. I länsstyrelsernas regleringsbrev under 2022 finns dessutom uppdraget att leda och samordna genomförandet av regionala energi- och klimatstrategier. Inom detta har flera länsstyrelser arbetat med att utveckla handlingsplaner eller liknande.

Flera länsstyrelser har inom ramen för åtgärdsprogram och handlingsplaner utvecklat någon form av möjlighet till åtaganden för kommuner och regioner. Det är viktigt att ta tillvara dessa regionala processer, som också kan fånga upp särskilda åtgärdsbehov på regional och lokal nivå. Länsstyrelsen bedömer att en nationell färdplan kan stärka befintligt arbete som nu leds av länsstyrelserna, under förutsättning att länsstyrelserna inkluderas i arbetet.

Länsstyrelsen föreslår att arbete med den nationella färdplanen kan inledas under 2023, men att fokus ligger under 2024. Arbetet kan då kopplas till den klimatpolitiska handlingsplan som lämnas av Regeringen under 2023. Även en eventuell uppdatering av de regionala klimat- och energistrategierna under 2024 utifrån den klimatpolitiska handlingsplanen kan då synkroniseras med framtagandet av färdplanen.

Kap 4. Förslag 2.4 Förstärkt uppdrag till statistikmyndigheter att utveckla statistik på lokal och regional nivå

Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att det finns ett behov att ytterligare utveckla statistik på kommunal och regional nivå för uppföljning av klimatåtgärder. Länsstyrelsen vill dock särskilt trycka på att det är viktigt att den territoriella regionala och kommunala klimatstatistiken som finns idag, som publiceras i SMHI:s nationella emissionsdatabas, också finns kvar. Denna statistik tas precis som den nationella statistiken fram enligt UNFCCC metod för redovisning av klimatutsläpp. Det är viktigt att genomförandet av utredningens förslag innebär en **komplettering**, inte ersättning av den statistik som finns idag.

Ett problem för kommuner och regioner att använda utsläppsstatistiken är att den inte återspeglar den rådighet som finns lokalt och regionalt att påverka utsläppen. Eftersom till exempel utsläpp från transportsektorn inte särskiljs beroende på om de sker från genomfartsleder eller transportnät där kommunen har rådighet, blir det svårt att använda statistiken för uppföljning av om de åtgärder kommuner och regioner genomfört har fått avsedd effekt på utsläppen. Länsstyrelsen föreslår att i arbetet med utveckling av statistiken i ett tidigt skede identifiera vilket syfte statistiken ska uppfylla. Det kan göra det tydligt vilket behov dagens statistik fyller, och hur kompletteringen behöver se ut.

Den nationella emissionsdatabasen fyller idag syftet att se utvecklingen över ett territoriellt område (region eller kommun), och se en långsiktig trend. Den behöver kompletteras med statistik som tydligare kan kopplas till de sektorer och åtgärder där kommuner och regioner har störst rådighet. Det är viktigt att skilja på om statistiken ska användas som grund för att se vilka områden/sektorer som är viktigast att genomföra åtgärder inom i ett län eller en kommun, eller om den ska användas för att följa upp om de åtgärder som genomförs av en aktör (kommun/region) får avsedd effekt.

Länsstyrelserna har genom LEKS (Länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning) gemensamt tagit fram bearbetad energistatistik, baserad på SCB:s energibalanser. Syftet är att underlätta användningen av statistiken. Länsstyrelserna har också genom RUS (Regional utveckling och samverkan i miljömålssystemet) varit drivande i att utveckla statistiken på regional och lokal nivå i den nationella emissionsdatabasen. Länsstyrelserna bör därför involveras i uppdraget om utvecklad statistik.

Ytterligare ett behov, och en möjlighet att komplettera användningen av statistik, är att utveckla effektberäkningar av åtgärder på lokal och regional nivå. Det är bra att utredningen föreslår att Klimatpolitiska rådet i egenskap av ägare till Panorama, ska involveras i utvecklingen av statistiken. Bedömningar av åtgärders potential, liknande som gjorts på nationell nivå i Panorama, skulle vara till stor hjälp för åtgärdsarbetet regionalt och lokalt. I en regional/lokal Panorama skulle också nationella styrmedels effekter på regional och lokal nivå kunna åskådliggöras, så att den regionala och lokala rådigheten när det gäller att påverka utsläppen blir tydligare.

Länsstyrelsen instämmer med utredningen i att det finns ett stort behov regionalt och lokalt att ta fram statistik över konsumtionens klimatpåverkan samt kolinbindning. Statistik över dessa områden saknas idag helt på regional och lokal nivå.

Kap 4. Förslag 5. Förstärkt uppdrag till länsstyrelsen för att leda och koordinera energi- och klimatomställning på lokal och regional nivå

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget och vill särskilt framhålla behovet av att länsstyrelsernas klimat- och energistrategiska uppdrag ges en långsiktighet. De senaste åren har en långsiktighet saknats, särskilt vad gäller resurser till länsstyrelserna för genomförande av uppdraget att samordna och leda arbetet regionalt mot de energi- och klimatpolitiska målen.

Länsstyrelserna har genom åren blivit en viktig aktör i energi- och klimatarbetet på regional nivå och det finns höga förväntningar på oss, från bland annat kommunerna, om att fortsätta arbetet. För att möjliggöra en långsiktighet i arbetet med att samordna och att utveckla förmågan att stödja och koordinera energi- och klimatarbetet på lokal och regional nivå är ett förstärkt uppdrag och ökad finansiering till länsstyrelserna en viktig grundförutsättning.

Utifrån regionala energi- och klimatstrategier med tillhörande åtgärdsprogram, arbetar länsstyrelserna som katalysatorer i det regionala energi- och klimatarbetet. Genom att genomföra utbildningsinsatser, driva forum för aktörssamverkan och driva utvecklingsprojekt stöttar länsstyrelserna kommuner och näringsliv i arbetet med att minska sina klimatpåverkande utsläpp och på så sätt bidra till att nationella och regionala energi- och klimatmål kan nås. Ett område där länsstyrelsernas samordnande roll är av särskild vikt just nu är energiförsörjningen och specifikt elförsörjningen, eftersom ett stabilt energisystem med god tillgång till eleffekt är en förutsättning för att påskynda klimatomställningen.

Länsstyrelserna vägleder också länens aktörer för att åstadkomma effektiva klimatinvesteringar och synergieffekter mellan åtgärder inom Klimatklivet.

För att arbetet ska bedrivas på ett effektivt sätt har länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning (LEKS) en viktig roll i samordningen av länsstyrelserna och med övriga statliga myndigheter.

De som medverkat i beslutet

Beslut om yttrandet har fattats av landshövding Beatrice Ask med klimat- och energistrateg Maria Gustavsson som föredragande. I den

slutliga handläggningen har också Kristina Keltler Mossberg, chef för Enheten för Vatten, miljö och klimat medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.